

Inhoud

Inleiding 9

Deel 1	Theorie	13
1	Studieloopbaanbegeleiding (SLB)	15
1.1	Doel en taken SLB	15
1.2	SLB-instrumenten en methoden	18
2	Gespreksvaardigheden	28
2.1	Communicatiewetmatigheden	28
2.2	Luisteren	29
2.3	Vragen stellen	34
2.4	Samenvatten	37
2.5	Feedback	39
2.6	Samenvatting aandachtspunten	41
3	Omgaan met gevoelens en gedachten	45
3.1	Schenk aandacht aan de gevoelens en gedachten van de student	45
3.2	Omgaan met weerstand	48
3.3	Omgaan met je eigen gevoelens en gedachten als SLB'er	51
3.4	Samenvatting aandachtspunten	52
4	Coachingsfasen: verloop SLB-gesprek	54
4.1	De ontmoetingsfase	54
4.2	De agendafase	54
4.3	De uitwisselingsfase	55
4.4	De afsprakenfase	56
4.5	De afrondingsfase	56
4.6	Coachingsvragen bij het leren doorlopen van de leeracyclus	57
4.7	Samenvatting aandachtspunten	59
5	Coachingsstijlen en coachende beroepshouding	60
5.1	Drie coachingsstijlen	60
5.2	Wat is de juiste coachingsstijl en welke hanteer jij?	61
5.3	De coachende beroepshouding	62
5.4	Samenvatting aandachtspunten	63

Deel 2	Oefeningen en opdrachten	65
1	Studieloopbaanbegeleiding	67
1.1	SLB-POP maken	69
1.2	SLB-POP bespreken	71
1.3	Casuïstiek intake- of kennismakingsgesprek: visie en bespreekpunten	72
1.4	Casuïstiek SLB-overdracht: visie en bespreekpunten	73
1.5	Casuïstiek reflectie: visie, bespreekpunten en beoordeling	74
1.6	Casuïstiek leerdoelen: visie, bespreekpunten en beoordeling	76
1.7	Doel en nut SLB-gesprekken en ondersteunende instrumenten	78
1.8	Toekenning SLB'er, doel en werkwijze SLB-overdracht	80
1.9	Het bevorderen van het sturend vermogen (het leren leren)	81
1.10	Het begeleiden van studie- en loopbaankeuzes	83
1.11	Het begeleiden van de studievoortgang, eerste aanspreekpunt, signaleren en doorverwijzen	85
2	Gespreksvaardigheden en omgaan met gevoelens en gedachten	87
2.1	Het stellen van open vragen *	89
2.2	Samenvatten en doorvragen **	91
2.3	Luisteren, samenvatten, doorvragen ***	93
2.4	Feedback geven **	95
2.5	Gesprekstechnieken en interventiemogelijkheden ****	97
2.6	Algemene coachingsvaardigheden ****	99
2.7	Coachingsvaardigheden SLB *****	101
2.8	Probleemgerichte en oplossingsgerichte vragen *	103
3	Coachingsfasen: verloop SLB-gesprek	105
3.1	Bespreken coachingsfasen en valkuilen	107
3.2	Speeddaten: ontmoeten, uitwisselen en afronden *	108
3.3	Ontmoeten, agenda, afspraken, afronden **	110
3.4	Het bevorderen van de reflectie tijdens de uitwisselingsfase ***	112
3.5	Hulp bij leerdoelen in de uitwisselingsfase en het maken van afspraken ***	114
3.6	Alle coachingsfasen *****	116

- 4   **Coachingsstijlen en coachende beroepshouding** 117
- 4.1   Wat zien anderen als jouw coachingsstijl? 119
- 4.2   Observeren coachingsstijl * 121
- 4.3   Wat is jouw coachingsstijl? 123
- 4.4   Coachende beroepshouding ** 125

Overzicht deel 2: opdrachten en oefeningen en bijbehorend oefenmateriaal 127

Deel 3   **Casussen** 129

- 1   Intakegesprek met behulp van intakeformulier * 132
- 2   Intakegesprek met behulp van intakeformulier en cv *** 134
- 3   Kennismakingsgesprek met behulp van overdrachtsformulier * 137
- 4   Kennismakingsgesprek met behulp van overdrachtsformulier ** 138
- 5   POP-gesprek: reflectie op leerdoelen en studieaanpak * 140
- 6   POP-gesprek: reflectie op opleidingskeuze, sterktes en zwaktes; keuze ontwikkelpunten ** 142
- 7   POP-gesprek: reflectie op werken aan leerdoelen, beroepsproduct, studiekeuze, studieaanpak en ontwikkelpunten *** 144
- 8   POP-gesprek: reflectie op ambities en stagekeuze *** 147
- 9   POP-gesprek: leerdoelen tactisch delegeren, niet emotioneel raken, conflicthantering */** 149
- 10   POP-gesprek: leerdoelen analytisch vermogen en coöperatief vermogen * 151
- 11   POP-gesprek: leerdoelen studieaanpak en luisteren ** 152
- 12   POP-gesprek: leerdoelen studievoortgang en -aanpak, attitude, correct schrijven *** 154
- 13   POP-gesprek: leerdoelen stage *** 156

Overzicht deel 3: oefenmateriaal en bijbehorende opdrachten en formulieren 158

Dankwoord 159

Over de auteur 160

Inleiding

Studieloopbaanbegeleiding (SLB) is een nieuwe vorm van begeleiding en is volop in ontwikkeling. Hierdoor is het mogelijk dat er tussen hogescholen, en zelfs binnen een faculteit of opleiding, soms grote verschillen bestaan in de opzet en vormgeving van SLB. Het is echter belangrijk dat er, in ieder geval binnen de opleiding, een gemeenschappelijke visie ontstaat op SLB: doelen, taken, instrumenten, beoordelingscriteria en inbedding in het onderwijs.

SLB is niet iets wat je zomaar even doet: het is een vak. Het vraagt nogal wat van de docent om SLB'er te zijn. Het vereist coachingsvaardigheden en een coachende beroepshouding. Bovendien doet het een beroep op kennis van de opleiding en het beroepenveld. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er onder SLB'ers een behoefte bestaat aan deskundigheidsbevordering en visieontwikkeling op het vak. *Studieloopbaanbegeleiding* wil hieraan bijdragen door het aanbieden van theorie, opdrachten en oefeningen.

Visie

Studieloopbaanbegeleiding heeft als voornaamste doel het begeleiden van studenten bij het ontwikkelen van hun (zelf)sturend vermogen en het bevorderen van een optimaal studieverloop. Dit laatste houdt in het begeleiden van studenten bij het maken van keuzes in hun individuele leerroute en het begeleiden van hun studievoortgang. De belangrijkste instrumenten van SLB zijn het SLB-gesprek, het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) en het reflectieverslag. Als belangrijkste didactische methode van SLB geldt het leren doorlopen van de leercyclus.

Doel

Studieloopbaanbegeleiding heeft als doel docenten te bekwaamen in het uitvoeren van hun taak als SLB'er en het ontwikkelen van een gemeenschappelijke visie op SLB binnen de opleiding of faculteit. Aan SLB'ers biedt het boek de mogelijkheid om te oefenen in het voeren van SLB-gesprekken en de daarbij benodigde coachingsvaardigheden en beroepshouding. Bovendien biedt het boek hen de mogelijkheid om te oefenen in het beoordelen van het POP en in het voorbereiden van het SLB-gesprek.

Daarnaast biedt het boek aan SLB'ers en SLB-ontwikkelaars de mogelijkheid om de SLB-doelen, -taken, -instrumenten en -beoordelingscriteria te bespreken, met als doel het ontwikkelen van een gemeenschappelijke visie.

Opzet

Studieloopbaanbegeleiding is vraaggestuurd opgezet, zodat het te gebruiken is al naar gelang de vraag en behoefte. Het bestaat uit drie delen: theorie (deel 1), oefeningen en opdrachten (deel 2), en casussen (deel 3). Bovendien wordt het boek ondersteund door materiaal op de website www.trainingenslb.nl.

Deel 1: theorie

Deel 1 biedt theoretische achtergrondinformatie over SLB, coachingsvaardigheden, coachingsfasen, coachingsstijlen en de coachende beroepshouding.

Deel 2: opdrachten en oefeningen

In deel 2 vind je opdrachten en oefeningen aan de hand waarvan je de theorie uit deel 1 kunt bespreken en oefenen. Bij elke opdracht of oefening staat het doel en de werkwijze aangegeven. De moeilijkheidsgraad van rollenspelopdrachten wordt aangegeven met meer of minder asteriksen (*), die volgen op de titel van de opdracht.

Deel 3: casussen

De casuïstiek bestaat uit door studenten gemaakte SLB-opdrachten, zoals cv's, intakeopdrachten, opdrachten overdracht SLB, reflectieverslagen en leerdoelen uit POP's. Met het materiaal is het mogelijk om SLB-doelen en de verschillende soorten SLB-gesprekken te oefenen. Elke casus is voorzien van een korte instructie en bespreekpunten voor na de oefening. De moeilijkheidsgraad van de casussen wordt eveneens aangegeven met asteriksen achter de titel.

www.trainingenslb.nl

Op de website www.trainingenslb.nl staat een aantal formulieren die je kunt gebruiken bij het uitvoeren van de opdrachten. Deze formulieren kun je opvragen via de website. In het boek verwijst het symbool naar deze formulieren op de website. De observatieformulieren dienen als hulpmiddel bij het oefenen van de rollenspelen. Op de observatieformulieren staan de aandachtspunten van de oefening. Bovendien is er op deze formulieren ruimte voor het maken van aantekeningen. Deze aantekeningen stimuleren het geven van een

zinnvolle feedback. Bij elk observatieformulier staat de moeilijkheidsgraad aangegeven met asterisken (*).

Op www.trainingenslb.nl is bovendien een beknopte handleiding te vinden. Deze handleiding bevat aanvullende richtlijnen voor het werken in groepen. Daarnaast bevat de handleiding richtlijnen voor de rollenspelen en opdrachten. Tot slot vind je er een methode om snel een selectie te kunnen maken uit het materiaal.

Gebruiksaanwijzing

Studieloopbaanbegeleiding is vraaggestuurd van opzet. Dit betekent dat je de keuze uit het materiaal kunt afstemmen op de behoefte die er speelt. De trainingen kunnen door SLB'ers en SLB-ontwikkelaars zowel individueel als in groepsverband worden ingezet.

SLB'ers in groepsverband

Tijdens het maken van de opdrachten is het handig als iemand de voorzittersrol op zich neemt. Volg bij het maken van de opdrachten de aangegeven instructies. Tijdens het oefenen van SLB-gesprekken is het raadzaam om te starten onder begeleiding van een trainer. Probeer daarna als oefengroepje (drie of vier deelnemers) zelfstandig verder te gaan. De aangegeven werkwijze bij de opdrachten en de observatieformulieren maken dit mogelijk. Neem steeds een observatieformulier als uitgangspunt. Let erop dat tijdens de evaluatie iedereen zich houdt aan de aandachtspunten op het observatieformulier: voorkom dat de evaluatie alle kanten uitwaaiert.

De handleiding op www.trainingenslb.nl geeft aan hoe je een keuze kunt maken uit het materiaal en geeft aanvullende richtlijnen voor het werken in groepen.

SLB'ers individueel

Gebruik steeds een van de observatieformulieren als aandachtspunt tijdens de SLB-gesprekken. Gebruik het formulier ook om jezelf te evalueren na afloop van de SLB-gesprekken. Je kunt met de POP-opdracht je sterke en zwakke kanten in kaart brengen en op basis hiervan een selectie maken uit de observatieformulieren. Uit deel 1 kun je de theorie halen die aansluit bij het observatieformulier.

SLB-ontwikkelaars individueel

In hoofdstuk 1 van deel 2 zijn de opdrachten erop gericht de essentie van SLB zichtbaar te maken. Bovendien laten deze opdrachten je stilstaan bij de in te zetten SLB-instrumenten, de soorten en het aantal SLB-gesprekken, credits en beoordelingscriteria voor SLB, doorverwijsroutes en dergelijke.

SLB-ontwikkelaars in groepsverband

Indien SLB door meerdere mensen wordt ontwikkeld, kun je de opdrachten samen doornemen. Op deze manier kun je aan de hand van best practice en vanuit een gemeenschappelijke visie SLB vormgeven. De theorie uit hoofdstuk 1 van deel 1 kan dienst doen bij de discussie.